

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

УДК 378.016:781

Чинчева Лариса

*Кандидат педагогічних наук,
Доцент кафедри теорії та методики музичної освіти,
хорового співу і диригування факультету мистецтв імені А.Авдієвського
НПУ імені М. П. Драгоманова
м.Київ, Україна*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО РОБОТИ З ДИТЯЧИМ ХОРОВИМ КОЛЕКТИВОМ

***Анотація:** У статті розглядаються особливості підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з дитячими хоровими колективами. Розглянуті особливості організації творчої взаємодії керівника з учасниками хорового колективу. Виокремленні основні мистецькі функції підготовки майбутніх учителів музики до роботи з учнівськими хоровими колективами.*

***Ключові слова:** формування готовності майбутніх учителів музики, робота з дитячими хоровими колективами, функції мистецького навчання.*

Chincheva Larisa

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Music Education,
choral singing and conducting of the Faculty of Arts named after A. Avdiievsky
NPU named after M. P. Drahomanov
Kyiv, Ukraine*

PREPARATION OF FUTURE MUSIC TEACHERS TO WORK WITH A CHILDREN'S CHOIR

***Abstract:** The article examines the specifics of training future music teachers to work with children's choirs. The peculiarities of the organization of the creative interaction of the leader with the members of the choir team are considered. The main artistic functions of training future music teachers to work with student choirs are highlighted.*

***Key words:** formation of readiness of future music teachers, work with children's choirs, functions of artistic education*

Сучасні вимоги до вищої школи щодо професійної підготовки майбутніх учителів, охоплюють спектр філософських, педагогічних, психологічних та інших компетенцій, набувши яких майбутній учитель постійно відчував би себе причетним до цілісного навколишнього світу, до загальнолюдських цінностей та потреб, здатних забезпечити творче позитивне перетворення життєвого середовища, гармонізувати міжособистісні стосунки, спираючись при цьому на досягнення відомих педагогів минулого та сучасності. Рівень професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва передбачає оволодіння

спеціальними знаннями та навичками у певній галузі педагогіки, які складаються з передачі через покоління всієї сукупності досвіду та визначаються як процес професійної підготовки. В цьому процесі важливо творчо підходити до підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з дитячим хоровим колективом.

Проблемою розвитку хорового мистецтва займалися численні науковці у різних напрямках. Так, А.Лащенко, А.Мартинюк, В.Михайлець та ін. розглядали історичний аспект розвитку хорового мистецтва, О.Бенч-Шокало, Л.Бутенко, Р.Гудяліс та ін. в науково-мистецькому аспекті, С.Мальков, Н.Нарожна, В.Чабанний та ін. вивчали аспект організації хорового колективу, В.Закутський, С.Казачков, А.Мархлевський, Г.Сагайдак та ін. висвітлювали методику роботи з хором, В.Єлисеєва, П.Ніколаєнко, Л.Остапенко, Є.Смирнова та ін. вивчали специфіку підготовки до практичного керівництва хором.

Мета нашого дослідження – розкриття особливостей підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з дитячим хоровим колективом. Творчу організацію колективної діяльності у своїх дослідженнях вивчали Г.Ашин, В.Гончаров, І.Кон, Р.Кречковський, Т.Мальковська, Л.Уманський. За кордоном цією проблемою займалися Дуглас МакГрегор, Курт Левін, Фред Філер, Роберт Хаус та ін.

Слід зазначити, що в умовах вищих навчальних закладів мистецької освіти проводиться кропітка робота, яка спрямована на формування творчих навчальних колективів: однорідних та змішаних хорів, камерних оркестрів, різноманітних ансамблів тощо. Ця робота є дуже важливою, адже від того, наскільки професійно вона буде організованою, залежить якість організації шкільних творчих колективів. Необхідні знання, вміння та навички майбутні вчителі музики як керівники творчих колективів, безперечно, черпають із досвіду своїх педагогів. Використання цього досвіду є не просто наслідуванням, оскільки його творче використання значно впливає не тільки на якість музичної підготовки фахівців, а й загальний рівень музично-естетичного виховання школярів. У процесі цієї роботи важливу роль відіграє характер спілкування між керівником та учасниками творчого колективу, тобто тип педагогічної взаємодії.

Проведені дослідження показали, що формування професійної майстерності майбутнього фахівця можливе лише за умов спільної діяльності високопрофесійних творчих навчальних колективів, які продовжують традиції закладені українською професійною школою. Адже характер взаємодії між керівником навчального колективу та виконавцями свідомо чи навіть несвідомо у процесі трансформації формує майбутній тип керівника шкільного творчого колективу.

Підготовка майбутніх вчителів музики до роботи з дитячими хоровими колективами особливо важлива на рівні бакалаврату, коли студенти не лише проходять активну педагогічну практику в умовах загальноосвітніх шкіл, а й складають іспит практичної роботи з навчальним студентським хором. Розглядаючи з цієї позиції специфіку підготовки майбутніх вчителів музики як керівників шкільних хорових колективів, доцільно зазначити, що лише в такому навчальному колективі може бути ефективною підготовка майстрів хорового співу, де його керівник виключно уважно, з урахуванням творчої індивідуальності, підходить до організації спільної діяльності, виважено контролює свій вплив на виконавців. Найбільш рельєфно професійна майстерність вчителя музики як керівника дитячого хорового колективу проявляється у вмінні знаходити спільну мову з учнями, досягати повного порозуміння з колективом. Керівна позиція вчителя в процесі взаємодії з творчим колективом, тісно пов'язана з безперервним творчим пошуком і націлена на діяльність у середовищі, що постійно змінюється. Комунікативність керівника хорового колективу повинна передбачати гнучкість, мобільність, вміння встановлювати контакти з учнями, у чому велике значення набуває загального рівня його культури, психолого-педагогічних знань та ерудиції.

Діяльність керівника хорового колективу передбачає постійний контакт із хористами. Хормейстер не лише передає потрібну інформацію колективу, а й здійснює контроль за її виконанням. Керівнику для успішної роботи з хором необхідний зворотний зв'язок: реакція учасників хору на його діяльність (для визначення її ефективності), взаємне розуміння та взаємне збагачення. Учасники хору у процесі взаємодії відчують на собі безпосередній вплив керівника в його переконаннях, поглядах і вчинках.

Нами виділені такі основні функції процесу взаємодії керівника зі шкільним хоровим колективом: організаційна; перцептивна; афективна; сугестивна; комунікативна. Від взаємозв'язку вищезгаданих функцій, на нашу думку, багато в чому залежить ефективність творчої взаємодії керівника з хоровим колективом, морально-психологічний клімат у хорі та результат його художньо-музичної діяльності.

Організаційна функція, як динамічна характеристика керівника хору, сприяє кваліфікаційній організації роботи у колективі, забезпечуючи планування та координацію спільної діяльності; визначає спрямованість процесу взаємодії, передбачає свідомий кінцевий результат. Зумовлюючи координацію спільної діяльності організаційна функція сприяє налагодженню емоційного та ділового контакту у процесі педагогічної взаємодії.

Перцептивна функція охоплює вміння керівника хорового колективу

аналізувати стан дітей за допомогою органів чуття, що допомагає йому сприймати світ очима школярів. Перцептивна функція сприяє процесі професійної діяльності вчителя музики правильно орієнтуватися у різних ситуаціях роботи з хором, визначаючи внутрішній стан учнів за зовнішніми ознаками.

Афективна функція містить інтенсивний арсенал засобів емоційного впливу керівника хору, саме: мімічні покази, виразний погляд, емоційні рухи, тобто усе те, що виражає загальну виразність особистості вчителя. Важливість афективної функції у процесі музично-естетичної діяльності є незаперечним, адже музичні переживання за своєю суттю – емоційні переживання, адже інакше, ніж емоційним шляхом, неможливо розкрити зміст художнього образу музичного твору. Реакція музику пов'язані з розвитком емоційної сфери особистості - з формуванням якостей, як доброта, співчуття, співпереживання.

Сугестивна функція зумовлює великий вплив керівника хору на виконавців і полягає у здатності до навіювання. Враховуючи важливість значення сугестивної функції для диригентсько-хорової діяльності дає можливість керівнику шкільного хорового колективу, вступаючи у взаємодію з дітьми, впевненіше «пропонувати» себе як партнер зі спілкування.

Комунікативна функція включає вміння керівника шкільного хору встановлювати та підтримувати демократичні відносини зі школярами, створювати сприятливий психологічний клімат у колективі. Взаємодія в процесі музично-естетичного виховання школярів виступає посередником між музикою та учнями, як механізм, завдяки якому можливе вирішення різноманітних особистісних, навчальних та комунікативних проблем дітей. Тому створення сприятливого психологічного клімату в процесі педагогічної взаємодії керівника з хоровим колективом, має функціональний характер, сприяє вирішенню різних складних ситуацій, що виникають у вирішенні завдань, пов'язаних із психічним розвитком та деякою корекцією поведінки школярів. Організована педагогічна взаємодія керівника з хоровим колективом сприяє морально-етичному та інтелектуальному розвитку школярів, їхньому творчому самовираженню.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: методичні поради молодим науковцям /Семен Устимович Гончаренко. - Київ-Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2008. - 278 с.
2. Козир А.В. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти: [монографія] /А.В.Козир. – К.: НПУ імені М.Драгоманова, 2008. – 378 с.
3. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посіб. / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко; За ред. О.І. Пометун. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.